

דיווח בשבועון אמריקאי מגלה כיצד מצליח המימסד היהודי בארצות-

הברית להטיל את חיתיתו על מוסדות מקומיים ולהשליט את רצונו

האולטימטום

אין הוא יכול להעביר בדיעבד החלטה פוליטית.

קיסנינג'ר לא היה היחידי שנועצו בו בקשר לתערוכה. המוסיאון פנה לאחד או שני נאמנים נוספים, שהם, לדברי מנהלי מט, "בעלי נסיון במדיניות חוץ".

"לא היו שום חילוקי-דעות", טוען

היהודי

לית. נראה היה לי שאם נוכל לקבל את התערוכה של המכון, הרי שהוא, בהיותו מוסד חצי-ממשלתי, יוכל להתמודד עם אי-בעיה. ככל שהדבר נוגע לי, העובדה שמישהו אחר מארגן את העניין, פוטרת אותנו מכל התיסבות של הצהרות פרי-ליטיות.

העניין סוכם, כששני הצדדים מגלים שביעור-רצון מהסדר החדש. הצדדים הסכימו ביניהם שלא ישוחחו עם עיתון נאום. הקבוצה היהודית עשתה זאת בעיקר מתוך כיבוד רצונם של מנהלי מוסיאון או ישראל, שחששו כי הפירסום ירתיע את המכון הסמיתסוני ויגרום לו להגיב כפי שהגיב מט.

אך כמה שבועות מאוחר יותר, לא היו חישובים אלה חשובים יותר. בר-23 בסברואר פירסם העיתון ניו-יורק טיימס את הידיעה בדבר התערוכה הישראלית שלא תתקיים.

קיצפם של המבקרים יצא בעיקר על הצהרתו של דה-מונטבלו, ש"לא יהיה זה נאה" להציג תערוכה של מוצגים מהגדה המערבית, מאחר שמקורם באיזור השנוי במחלוקת.

הזכרת התערוכה שבחסות המכון הסמית' סוני רק הוסיפה שמן למדורה. נאש וקבוצתו נבהלו, כי תוכנית אלה נראו עתה הרבה פחות בטוחות מכפי שהם שוכי-נעו להאמין בתחילה. למט התחילו להגיע קריאות-טלפון וזעמות מאירגונים יהודיים, שטענו כי אם התערוכה המקורית היותה בעיה ביטחונית כה גדולה לחט, כיצד יתכן שתערוכה שבחסות המכון הסמיתסוני תהווה סכנה פחות חמורה. עומק הכעס וההתמרמרות — שהקיפו

מקומבר בתוקף, וכך הוחלט שהמוסיאון לא יערוך את התערוכה.

מושבתי מצורעים

מקומבר נוסד על עצמו את מלוא האחריות על ההחלטה לבטל את התערוכה. "הסכמתי עם העצה שניתנה לי", הוא טוען, "איני רוצה שיווצר הרושם ש-אני מתנער מהאחריות ומטיל אותה על מישהו אחר."

בתחילה, רק חוג מצומצם של ידידי מוסיאון ישראל בניו-יורק — אנשים שידעו, שמוה חמש או שש שנים נמשכות ההכנות לתערוכה של מימצאים ארכי-אולוגיים ישראלים — ידעו על החלטת מט. אחד מהם הוא מרטין פרץ, עורך כתבי-העת ניו-רפליק, אשר התלווה לראש עיריית ירושלים, טדי קולק, לפגישה עם דה-מונטבלו בניו-יורק. לפני ביקורו של מנהל מט בישראל, פרץ זוכר שדה-מונטבלו בלו ביקש מקולק לשמור את דברו בקורו הצפוי בישראל בסוד. "היה ברור שהוא חשש שמישהו בעולם הערבי יגלה את נסיעתו לישראל; הוא דיבר כאילו הוא עומד לבקר במושבתי-מצורעים".

מספר פרץ, קולק זוכר שדה-מונטבלו היה מלא עניין והתלהבות. אף-על-פי-כן לא הופתעו ראשי מוסיאון ישראל, כשנודע להם כע-בור זמן קצר שחט החליט לבטל את התערוכה. מנהלי מט רמזו מזה זמן-מה שקיימות בעיות מסביב לתערוכה. עוד לפני נסיעתו של דה-מונטבלו לישראל, הוא העיר באוזני עמית למיקצוע: "זה לעולם לא ייצא לפועל. הם בטוח ימצאו דרך להסתלק מהעניין".

כשהתברר שאכן כך קרה, התארגנה בניו-יורק קבוצת אנשים קטנה, שהכירה את הרקע לפרשה, והלכה להיפגש עם מקומבר. הקבוצה כללה את ג'ק נאש, יו"ר חברת אופנהיימר, את סוחר-האמנות אד מרין, וכן תורם של אחד האוספים הגדולי-לים של המוסיאון. הם סברו, שאותם הנור-מים אשר הצליחו לגרום לבידודה של יש-ראל באו"ם, מנסים עכשיו להשפיע על מדיניות המוסיאון.

החלטה פוליטית

עמדתו של מקומבר היתה שתערוכה ישראלית, כמו זו שתוכננה, תהווה סיכון גדול במיוחד. הוא הציע פיתרון: המכון הסמיתסוני ערך כבר סידורים לקראת תערוכה ארכיאולוגית ישראלית משלו. מט יציג את התערוכה של המכון הסמיתסוני תחת התערוכה שתוכננה, ויעשה כל מאמץ אפשרי כדי להיות הרא-שון שיציג את התערוכה. "שמחתי מאוד על הסידור של המכון הסמיתסוני", אמר מקומבר, "רציתי מאוד בתערוכה ישרא-לית".

* המכון הסמיתסוני, השוכן בווינגטון, הוא האפטרופוס של כל הפצי האמנות, המחקרים והמימצאים המדעיים של אר-צות-הברית. הוא יוזם בעצמו מחקרים פירוטומים בנושאים שונים. עיקר תקציבו בא מהממשלה.

מתנצד קיסנינג'ר "לא ידעתי!"

את כל השכבות החברתיות והתרבותיות — הפתיע הן את מנהלי מט והן את האיר-גונים היהודיים. מקור ההתרגשות היה ברור: ראשי המוסיאון היוקרתי ביותר באמריקה, שהיהודים היו מאז ומתמיד בין תורמיו הגדולים ביותר, העזו לפתע לקבל החלטה פוליטית, הקובעת איזו אמנות מר-תר להציג במוסיאון ואיזו לא, והיתה זו דווקא מדינת-ישראל שזכתה ליחס חסר-תקדים זה מצד מט.

"לבטל חוקיותה של ישראל"

אחד האנשים שהוטרדו במיוחד מהצעה הציבורית שקמה מסביב ל-תערוכה הוא הנרי קיסנינג'ר. הוא הבין, קצת במאוחר, את מימדי התסבוכת שלח-תו כה נקלע. קיסנינג'ר תפס את מרטין פרץ בסעודת-ערב, שבה השתתפו שניהם, וביודעו שפרץ הוא ידידו האישי של טדי קולק, הוא ביקש ממנו למסור לקולק שחט

המאמר המובא בזה מתורגם מהשבועון "ניו-יורק". הוא נכתב בידי דורותי רבינוביץ, למרות הרוח הפריזשואלית הבלוטת בו, עולה ממנו תמונה מוזרה של דחצים, איזמים ופרי-תווים נגד המוסיאון העירוני של ניו-יורק. המטרה: לכפות עליו להציג מימצאים ארכיאולוגיים מ-מוסיאון רוקפלר בירושלים הפיזית.

מי שנרתע מבעיות פוליטיות הקשורות בכיבוש הישראלי מכונה על-ידי נכירי קהילת ניו-יורק כי "מצטרף למסע נגד ישראל כי "או"ם" ואף כ-חותם לבטל את חר-קיותה של ישראל".

רשלב כישוהו בשנתיים הקרובות יציג מטרופוליטן מיוזיאום אוף ארט תערוכה ישראלית של מימצאים ארכי-אולוגיים. שעתידה למשוך תשומת-לב מיר-חדת. התערוכה תעורר לא רק עניין מדעי. היא תזכיר ללא מעט אנשים את חורף 1982, כשאותו מוסיאון נסוג בו מכוונתו לערוך תערוכה דומה, הואשם עקב כך בפוליטיזציה של האמנות, ונגרר שוב ל-סיכסוך עם הקהילה היהודית של ניו-יורק.

המאורעות שהתרחשו מחארי הקלעים של הדראמה הנוכחית חושפים סיפור מורכב של מרידות וחשדות על אנטי-שמיות, ומעוררים שוב את חילוקי-הדעות הישנים, השוררים בתוך המוסיאון ומחוצה לו. במר-כז הפרשה ניצב, כמעט בעל-כרחו, הנרי קיסנינג'ר, שאינו מבין, עדיין, כיצד נקי-לע לשם.

בשלהי 1980 נפגשו כמה מראשי מט

מוכסים דה-מונטבלו ומקומבר חלום-בלהות

רופוליטן מיוזיאום (ה"מט") — יו"ר מר-עצת-המנהלים ושר-האוצר לשעבר, דגלס דילון, מנהל המוסיאון, פיליפ דה-מוני-טנבלו ונשיא המוסיאון ומי שהיה שגריר ארצות-הברית בתורכיה ובירדן, ויליאם מקומבר. השלושה התחבטו בשאלות שהת-עוררו בקשר להעלאת תערוכה של מר-צגים ארכיאולוגיים מישראל.